

ALLERHEILIGEN

DATUM	1 november 2020
VOORGANGER	Erik Borgman
EERSTE LEZING	Johannes 7,2-4.9-14
EVANGELIE	Matteüs 5, 2 – 12a

OVERWEGING

1.

In veel culturen is het nog altijd vanzelfsprekend: wij zijn niet alleen met andere mensen verbonden, wij zijn niet alleen verbonden met dieren, planten en de aarde, wij zijn ook verbonden met degenen die voor ons leefden. Je kunt gemakkelijk denken dat dit besef helemaal uit onze geseculariseerde bewustzijn is verdwenen, maar als je wat beter kijkt lijkt dat toch niet te kloppen. Wat immers te denken over de populariteit van Halloween, van films over vampiers en andere bezoekers vanuit het dodenrijk? Ergens diep weg lijkt nog altijd het besef te leven dat wij verbonden zijn met de doden, en de doden met ons.

De kerk heeft dat dus niet uitgevonden, maar het christelijk geloof kent een eigen variant van dit besef. Traditioneel meent de kerk dat zij uit drie afdelingen bestaat. Allereerst is er de kerk op aarde waarvan wij tijdens ons leven deel uitmaken. Vervolgens is er de kerk in het vagevuur, dat wil zeggen de kerk van degenen die overleden zijn, maar die nog altijd op weg zijn naar God. Onze verbondenheid met hen viert wij morgen, op Allerzielen. Wij gedenken hen en wij hopen en bidden dat zij definitief in Gods licht mogen aankomen en dat alles wat mooi en goed aan ze was, bewaard mag blijven. Tenslotte is er de hemelse kerk. Degenen die daarvan deel uitmaken noemen wij heiligen. Hen is ten deel gevallen waarnaar wij nog maar op weg zijn: zij zien God *face to face*, van aangezicht tot aangezicht. Zij prijzen Gods grootheid, hoorden wij in de eerste lezing, en verkondigen dat de ware redding alleen van God komt. Zo hopen en bidden zij dat alles wat mooi en goed is aan *ons* bewaard blijft en wordt omgevormd tot het centrum van ons bestaan en wij onszelf gaan zien zoals God ons ziet en daarnaar leven.

2.

Want vanzelf gaat dat niet. Het gaat niet zomaar goed met de wereld, daar is de Covid-19 pandemie alleen maar het zoveelste teken van. En omdat het niet zomaar goed gaat met de wereld, gaat het ook niet zomaar goed met ons. In een wereld waar het opzetten van een grote bek geldt als een logische en legitieme reactie op een belediging, en dwang en geweld aan de orde van de dag zijn, valt het niet mee om te zien dat het de nederigen en de zachtmoedigen zijn die het beste deel hebben verkoren, zoals Jezus in het evangelie zegt. In een wereld waar bezit geldt als garantie voor een goed leven, ook al gaat dat bezit ten koste van het leven van anderen,

kost het grote moeite om te zien dat het de armen en de hongerigen zijn die uiteindelijk verzadigd worden. In een wereld van ongelijkheid en strijd is het niet logisch om niet alleen vagelijke te hopen dat degenen die naar gerechtigheid dorsten en degenen die barmhartig zijn in overvloed recht en erbarmen zullen ontvangen, maar om daarop zonder reserve ook je leven af te stemmen.

Toch is dat wat Jezus in het evangelie 'zuiverheid van hart' noemt. Deze zuiverheid moet worden ontwikkeld en gevonden in wat in het boek Openbaring 'de grote verschrikkingen' worden genoemd. De schrijver en zijn toehoorders stonden aan de kant van de geschiedenis waar de klappen vallen. Zij weten dat blijven op Gods koers naar goed leven niet alleen zweet en tranen, maar ook bloed kan kosten. Zoals het vasthouden aan Gods koers naar het goede leven Jezus bloed heeft gekost: pijn en angst en verlatenheid, en zelf de dood. Van Jezus leerden zij: de weg ten leven loopt daardoorheen.

Die weg ten leven vraagt er niet om dat wij maken dat wij de sterkste zijn. Die weg ten leven vraagt erom de zwakste en de minste te kunnen zijn, een nederlaag te kunnen leiden. Die weg ten leven vraagt er niet om dat we een mond opzetten die tot de hemel reikt en onze tong zich overal op aarde roert, zoals de psalmen het streven aanduiden van degenen die geloven in macht (Psalm 73,9). Het vraagt om overgave aan Gods goedheid die hemelhoog reikt, om vertrouwen dat het Gods trouw is die tot in de wolken gaat (Psalm 57,11). Het vraagt om het met tong en mond, met harp en citer, met lijf en leden en het hele leven bezingen van deze trouw. Wat de omstandigheden ook zijn.

Dat doen we niet solo. Wij zijn niet overgeleverd aan ons eigen vermogen om wijs te houden, worden niet teruggeworpen om ons eigen gevoel voor maat en ritme. Dat doen we in een koor dat tijd en ruimte omspant, de geschiedenis doortrekt, talen en culturen in verleden en heden bewoond heeft en bewoont: de gemeenschap van alle heiligen, een menigte die niet te tellen is.

3.

Zingen in dit koor, dat is ons ware geluk. Paus Franciscus schreef in 2018 een tekst over heiligheid, een zogenoemde apostolische exhortatie met de titel *Gaudete et exsultate* – verheug u en juich, naar het slot van het evangelie van vandaag. De paus legt uit dat Jezus duidelijk maakt dat geluk en heiligheid hetzelfde zijn. In het evangelie houdt Hij ons voor dat wie trouw is aan God 'in de gave van zichzelf de ware gelukzaligheid bereikt' (no. 64).

Waarachtig geluk is jezelf weggeven: dat staat nogal haaks op wat in onze cultuur als het hoogste goed geldt: jezelf poneren, overtuigd zijn van je eigen gelijk. Niet dat je jezelf onzichtbaar zou moeten maken, of jezelf opzij zou moeten laten zetten. Het komt erop aan lief te hebben. 'Het hart vrij houden van alles wat de liefde bezoedelt, dat is heiligheid', schrijft de paus. Dat vrij houden van het hart, dat vraagt inspanning. het vraagt om steeds opnieuw te besluiten geen andere weg te gaan dan de weg van de liefde. Met Psalm 24 zongen wij dat alleen mensen met een zuiver hart de berg van God mogen bestijgen. Maar het is ook omgekeerd: door Gods berg te bestijgen, door ons leven te leiden langs de paden die Gods liefde ons wijst, zuiveren wij ons hart. Onze liefde is nu nog tastend en ontwikkelt zich met vallen en opstaan. Daarom zien wij, zoals de apostel Paulus het formuleert, 'nu nog in een wazige spiegel'. Maar als de liefde zich volledig in ons heeft ontplooid dan zullen wij kennen zoals wij zelf door Gods liefde gekend zijn. Wij zien God

van aangezicht tot aangezicht (1 Kor. 13,12). Of zoals we het bij de apostel Johannes lezen: wij zullen hem zien zoals Hij is en wij zullen zijn wat zijn liefde in ons ziet: zijn beeld.

4.

En wie God ziet van aangezicht tot aangezicht die straalt met goddelijke glans. Het wordt al gezegd over Mozes: dat zijn gezicht glansde omdat hij met God gesproken heeft van aangezicht tot aangezicht (Ex. 34,29). Dat geldt voor alle heiligen: vandaar dat zij worden afgebeeld met een aureool, een kring van goddelijk licht om hun hoofd.

Paus Franciscus legt er in *Gaudete et exultate* de nadruk op, de apostel Paulus citerend, dat God ons allemaal heeft uitverkoren om heilig en vlekkeloos voor hem te staan, in liefde (Ef. 1,4). Heiligheid is te vinden in het dagelijks leven en onze directe omgeving: in zorg, in openheid, in toewijding. In vertrouwen en inzet, in verwachting en in ongeduld, in verontwaardiging en in dankbaarheid. Met name de heiligen die dit bescheiden maar beslist belichaamden, gedenken wij op Allerheiligen: de onzichtbaren, de namelozen, degenen die alleen bekend zijn en waren in hun directe omgeving, of zelfs daar vaak niet eens echt.

Wij vieren vandaag dat wij, waar we ook zijn en wat we ook doen, omgeven worden door levenden en doden die goddelijke glans uitstralen. Opdat ook wij die glans gaan uitstralen en Gods licht uiteindelijk alle duister zal verjagen, in ons en om ons heen. – Dat het zo mag zijn.